

Otázka: Antická kultura a její vliv

Předmět: Dějiny umění

Přidal(a): Darven

Celkový přínos řecké kultury:

- ukázněné a logické myšlení
- nové formy politického uspořádání (monarchie, oligarchie, demokracie)
- nové pojetí gramotnosti člověka (vzdělávání, abeceda)
- realistické zobrazení člověka v umění
- (nový pokrok v souvislosti se zavedením železa)

Architektura:

- **Města:** podle plánů, pravoúhlé ulice, kanalizace, vodovody, radnice a divadla, gymnasia = cvičiště.
- **Základní slohy**
 - **1. dórský** (silné sloupy + ostré žlábký + jednoduchá hlavice)
 - **2. iónský** (štíhlé sloupy, mělké žlábký, hlavice se dvěma volutami)
 - **3. korintský** (štíhlé sloupy, mělké žlábký, složitá hlavice s volutami a motivem listů).
- **CHRÁMY** – souvislost s náboženstvím → příbytek boha
 - není to shromaždiště věřících při obřadu (bůh nesmí být vyrušován)
 - obřady a oltář jsou venku
 - barvené, polychromované – modrá, červená, žlutá
 - sloupy, římsy, trojúhelníkové štíty
 - PARTHENON – chrám bohyně Athény, Dórský styl
 - chrám bohyně Nike – Jónský
 - chrám ERECHTEIÓN – Jónský, proslulý předsíní, místo sloupů → sochy žen- Kariatidy

- **DIVADLO** – kruhový prostor= orchestr – místo pro sbor
 - půlkruhové hlediště je vysekáno a vyhloubeno do kopce
 - skéná – místo pro herce
 - Dionýsovo divadlo
 - ODEON – stejné jako divadlo, ale menších rozměrů
 - určen k recitaci a hudbě
- **NÁMĚSTÍ - AGORA**
 - přirozené centrum města
 - politický společenský, kulturní, hospodářské centrum
 - kolem sloupová loubí
- **VEŘEJNÉ LÁZNĚ**
- **GYMNAZION**
 - stavby pro vzdělání mládeže
 - studovny, knihovny, sportoviště – stadia

Věda

Řekové položili základy mnoha moderních vědních oborů:

- a) matematika – **Pythagoras** (věta o součtu čtverců nad stranami pravoúhlého trojúhelníka), **Euklides** (věta o odvěsně), **Archimedes** (geometrie, v Syrakusách konstruoval válečné zbraně proti Římanům, Archimedův zákon o tělese ponořeném do kapaliny)
- b) zeměpis – **Eratosthenes** (spočítal přesně obvod Země, mapa Země)
- c) lékařství – **Hippokrates** (dělí lidi podle temperamentu – sangvinik, cholerik, melancholik, flegmatik; Hippokratova lékařská přísaha), **Galén** (fyziologie těla)
- d) astronomie – **Hipparchos** – idea o oběhu planet a Slunce kolem Země (**geocentrismus**)
- e) dějepis – **Herodotos a Thukydidés**

Umění

- **Založeno realisticky, na člověka** – kult krásného těla, atletiky, později i duševní stavy člověka.

- Absence perspektivy
- **Sochařství**
 - Polykleitos – socha Doriforos – ideální proporce těla
 - Feidias
 - socha bohyně Athény se slonoviny a zlata
 - socha Dia v Olympii za zlata a slonoviny – DIV SVĚTA
- **Malířství**
 - **dochovalo se v podobě římských kopií – v podobě mozaiek**
 - řecké malby na nádobách → náměty Řeckých bájí
 - **Literatura** – viz předmět český jazyk
 - **Sport** – idea **olympijských her**, od roku **776 př.n.l.** v Olympii na počest boha Dia, všeřecký význam, po dobu konání stop válkám, 1x za 4 roky
 - **Náboženství** – polyteismus – rodina bohů žijících na Olympu – Zeus, Héra, Apollón, Poseidón, Hádés, Athéna, Afrodíta atd.
- **architektura**
 - chrámy – dochovány do dnes, barevné, 3 typy hlavic (sloupy), schéma průčelí
 - město – opevněné centrum, tržiště, loubí
 - divadlo – půlkruhové, do kopce, orchestr, jeviště
 - odeiony – menší než divadlo, pro recitaci
 - budovy pro vzdělávání
- **sochařství**
 - náměty: bohové, nikdo jiný nesměl být vytvořen, kromě vítěze olymp. Her
 - **Práxiteles** – dal sochám výraz
 - **Feidias** – pověřen výstavbou Akropole, vytvořil sochu Dia v Olympii
 - Lakonovo sousoší – týká se Tróji
 - Helénistická kultura = řecká + východní kultura
- **malířství**
 - nedochovalo se, známe jen zprostředkovaně (v Říma – mozaiky)
 - zdobení nádob, postav (černé, ženy-bílé)
 - Athénská Akropole
 - Dionýsovo divadlo
 - Odeión

Věda

- **Herodotos**: dějiny perských válek, vysvětloval zásahy bohů
- **Thukydides**: dějiny peloponéské války

- **Pythagoras**: matika
- **Hippokrates**: lékařství
- **Euklides**: matika
- **Archimédes**: fyzika
- astronomové – heliocentrický názor
- **Aristoteles + Alexandr Makedonský** – o vydělení věd z filozofie

Náboženství

- nejdříve uctívají přírodní síly, pak ztotožnili podobu bohů s lidmi, bydleli v chrámech
- hlavní: *Zeus* + žena *Héra* (ochránkyně domácnosti)
- *Apollón* (Slunce), *Artemis* (lov), *Áres* (ničivé války), *Hádes* (podsvětí), *Athéna* (moudrost, lstivé války), *Afrodita* (krása, láska),
- Na jejich počest jednou za 4 roky Olympijské hry (běh, hod diskem a oštěpem, skok do dálky, box, jezdectví, zápas)

Filozofie - hledá nový výklad světa

- **Milétská škola**
- **Démokritos - atomista**
- **sofisté** – Protágoras
- **Sokrates**
- **Platón (427 - 347)** → Založil Akademii.
- **Aristoteles** → vychovatel Alexandra Velikého.
- **skeptikové** - helénistické období (pochybují o poznatelnosti světa), **př. - epikurejci**

Románská kultura

- formuje se na území bývalých římských provincií, hlavním ohniskem bylo na území dnešní Francie, na šíření měli podíl benediktýni, cisterciaci – mnišské řády
- vzdělání bylo výsadou kněží, bohoslužby vedeny v latině
- ve školách se učila: gramatika (latina), rétorika (latina), logika (filosofie)
- centrem vzdělanosti: kláštery, věnovali se přepisování antických děl, vznikali knihovny

Architektura

- 2 předstupně: karolínská (u nás rotunda sv.Víta) a otónská (u nás bazilika sv. Jiří) renesance
- u nás s opožděním, až v letech 1100-1250
- rotunda: tvar válce zakončeného kopulí s lucernou, směrem na východ půlkruhový výběžek = *absida* (oltář)
- bazilika: obdélníkový půdorys, větší absida, 3 i více lodní, hlavní loď vyšší, dvě postraní nižší, uvnitř odděleno sloupy, když jsou 4 lodě ta 4tá je napříč, všechny lodě mají směrem na východ absidy, směrem na západ věže
- k uzavření prostoru dva typy kleneb: kopule a valená klenba, oboje-těžké a masivní, silné tlakové síly do stran (hrozilo rozvalení staveb)-proto tak silné zdi (typické)-mají velkou nosnou funkci, jen malé okenní a dveřní otvory
- sdružená okna - dveře a více oken vedle sebe
- malé stavby, málo členité
- stavební materiál: kámen, nebo cihla - neomítnuté zvenku, zevnitř ano - nástěnné malby
- dva typy zdiva: lomové (nalámané nepravidelné tvary, spojeno malbou) nebo kvádríkové (nespojované)
- zdobný tvar: obloučkový vlys, zdobné portály a absidy
- hlavní stavby: rotunda sv. Martina (na Vyšehradě), sv.Kříže (Staré Město) sv.Longina (Nové Město), bazilika sv.Jiří (Pražský hrad)
- světské stavby:
 - hrady - od 11.století opevněná sídla, kamenné pevnosti čtvercového půdorysu, 1.ve Francii v povodí Loiry (dnes zámky), věžové stavby
 - tvrze - pro nižší šlechtu, opevněné, i u nás:Přimda (hrad) na Tachovsku, koncem 11.století
 - základy Pražského hradu - obrana tržiště, v 9.století dřevěná stavba, ze 3 stran hradby, na východě trůn pro panovníka (v den nástupu moci)
 - tržiště v místech Staroměstského náměstí, mezinárodní obchod (celnice, ungeld-sklad zboží, kostel, špitál)
- románské obytné domy - klenuté místnosti, dnes sklepy, stály volně na vyhrazeném prostoru, klikaté uličky (Týnská) nebo do uliční linie (Celetná ulice)
- Itálie: šikmá věž v Pize, zvonice s arkádami

Sochařství:

- jen reliéfy, náboženský charakter, doplňuje architekturu

Malířství:

- Náboženské náměty, uvnitř architektury, nástěnné malby ve znojenské rotundě (světské náměty-Přemyslovci), knižní malba